

PRODUKTUEN
SEGURTASUNA

Motozikletak

ASMATU
JOPUNTUAN. ZURE
SEGURTASUNA
DAGO JOKOAN

*Irakaslearen Gida
Didaktikoa*

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN
DIPUTACIÓN FORAL DEL VALLE DE ANSOA

COMISIÓN EUROPEA

Kontratuaren bidez SAREA Europako Kontsumitzailearen Eskulaburua dugu. Zerbitzu hauetarako Autonomia Erdiakal hartzen dugu parte: (Kataluña, Aharria, Valentziako Komunitatea, Galizia, Gaztela-Mantxa, Euzkadi Autonomia Erdiakaldea, Euzkadi, Madril, Aragón, Gaztela eta Leioa, Ebroa, Kanariar eta Kanariak) eta bestelakak (España, Portugal, Italia, Grezia eta Frantzia). Ogasun eta Kontsumitzaile Ministerioaren (Kontsumitzaile Institutu Nazionaleko eta Merkataritza, Kultura eta Kartzela Ministerioaren (Europako programen) Zuzendaritza Nazionaleko) laguntza jaso du.

1. **Ibilgailu bat erosi behar baduzu ondo ezagutu behar dituzu produktu hauen merkatuko alderdi guztiak: adin eskaera, ezinbesteko dokumentazioa, homologazioa eta abar.**
2. **Motorra erosi aurretik, ondo informatuta egon behar duzu. Gogoan eduki ibilgailu, ekipo, ordezkoko pieza eta akzesorio guztiak alde aurretik homologatuak izan behar direla, eta oso garrantzitsua dela alderdi guztiei erreparatzea: segurtasuna, abiadurari buruzko araudiak, bermearen epea eta baldintzak, merkaturan dauden eskaintzak eta abar. Ez aukeratu motorra bere estiloagatik soilik.**
3. **Bigarren eskuko motorra erosi behar baduzu, froga ezazu alde aurretik. Aurkitu motorraz aditzen duen konfiantzako pertsona bat motorra zurekin batera azter dezan. Egiaztatu motorraren kable eta elementu guztiak egoera onean daudela, martxan jartzean zarata bitxi edo igurtzirik ez direla entzuten, eta gogoratu motor batek ezbehar larriren bat eduki badu akastuta egon daitekeela.**
4. **Begira ezazu ea motorraren paper guztiak zuzenak diren; ez onartu paperak zerbait arraro antzematen badiezu. Aztertu (Trafikoan ere galde dezakezu) ea motorraren jabeak isunik daukan ordaintzeke. Ardura zaitez hainbat kontuz: gasolinaren kontsumoa, eduki dituen arazoak, aseguruagatik zenbat ordaintzen duen eta abar.**
5. **Edozein ibilgailu, berria zein bigarren eskukoa, erosi aurretik frogatu egin behar duzu. Zehatz-mehatz jakin behar duzu dena ondo dabilena. Azter itzazu mekanismo elektronikoak: argiak, intermitenteak, klaxona, motorraren gelditzea, arrankea...**
6. **Seriekoak ez diren eskape-tutuak homologatuak izan behar dira eta ez dute jatorrizko eskapeen zarata maila gainditu behar. Ez da inoiz eskape sistema eraldatu behar, horrela zarata handitzen baita. Bigarren eskuko motorretan, ugartutako, matxuratutako edo kaltetutako eskapeak aldatu behar dira zarata handitzen dela nabarmentzen den unean: motorraren mekanika kalte dezake.**
7. **Motorra erostearekin batean behar diren norbanako babes ekipoak ere erosi behar dituzu: kaskoa, belaukoak, ukalondokoak, buzoa edo kolore argi eta ikusgarrietako arropa eta abar. Horrela ondo babestuta egongo zara. Gogoratu ez duzula inoiz motorra kaskorik gabe erabili behar.**
8. **Ez ahaztu motorrean ibiltzeko beti argiak piztuta eraman behar dituzula. Eduki itzazu argiak, intermitenteak, galgak, gurpilak eta abar egoera onean.**
9. **Motorra erabiltzen baduzu, zirkulazio arau guztiak betetzeaz gain, ibil zaitez, beti, gainerakoak eta zeure burua ere arriskutan ez jartzeko arretaz.**
10. **Ez gidatu inoiz alkohola edo beste droga motaren bat hartu baduzu. Hobe distraitu gabe joatea, itzal ezazu walkman edo discmana, gidatzerakoan ez egin arreta galarazi ahal dizun ezer. Sakelako telefonoa aldean badaramazu, amatatuta egon dadila. Ez egin aurreratze ausartirik, ez eta aparkatutako autoen ondo-ondotik pasa ere, bat-batean abia daitezke eta. Bete itzazu trafiko seinaleek eta zoladuran idatzitako seinaleztapenak diotena.**

AURKIBIDEA

1. SARRERA	>>> 1	4. JARDUERAK	>>> 3
2. HELBURUAK	>>> 2	5. EBALUATZEKO IRIZPIDEAK	>>> 7
3. EDUKIAK	>>> 2	6. INFORMAZIO INTERESGARRIAK	>>> 7

Argitaratzailea: Kontsumitzailearen Hezkuntza Sarea
<http://www.infoconsumo.es/eecred>

Egileak:

Nieves Álvarez Martín

Laguntzaileak

Leticia Ortíz Bedia, M^a del Pilar González Echezarreta,
 Ana Vallejo Echezarreta, Iratxe Bilbao Bustingorri

Diseinua eta maketazioa:

Mª Isabel Gómez Bedia

Mª Luisa Lavín Solana

Ale-kopurua:

Autonomia Erkidego bakoitzerako koordinazioa:

Gonzalo Sánchez Moreno (Kantabria)
 Rafael González del Busto (Asturias)
 Mª José López Ródenas (Valentziako Erkidegoa)
 Esther Álvarez Fernández (Galizia)
 Alejandro Salcedo Aznal (Gaztela-Mantxa)
 Arrate Martínez de Guereñu (Euskal Herria)
 José Mª Iglesias Sánchez (Extremadura)
 Susana Gil (Madril)
 Francisca Pérez Jiménez (Aragoi)
 Carmen Herrero Álvarez (Gaztela eta Leon)
 Susana Conde Escorihuela (Errioxa)
 Luis Domínguez Rodríguez (Kanariak)
 Julià Guimerà Gargallo (Katalunia)

Lege Gordailua:

Inprimaketa: J. Martínez S.L.

I. SARRERA

Motozikleta 1860. urtean asmatu zutela baieztatu ahal dugu, urte hartan bizikleta baten gorputzari motor bat jarri zioten, horrek bizikleta lurrunez bultzatzen zuten garai haietan gasolina eta barne-errekuntzako motorrik oraindik ez baitzegoen. Motordun bizikleta hori garraiatzeko modurik berriena eta praktikoa bilakatu zen.

Motozikleta bi gurpil dituen eta motor batek bultzatuta dagoen ibilgailua da. Legeriak bi multzotan sailkatu duela aipatu behar dugu, horren muga 125 z.k.etan dagoelarik. Eta hiztegiaren arabera «moto» motozikletaren laburdura bada ere, motoziklisten hizkuntzan esaten duten zilindrada horretatik aurrera motoak izango lirateke eta hortik behera motozikletak, azken hauek, gainera, ziklomotorretan (50 z.k. baino gutxiago eta bere abiadura ez da 40 km/h baino handiagoa) eta motozikletetan bereizten dituzte.

Motozikleten eta, oro har, motordun ibilgailuen erabileraren orokortze eta zabaltze handia pentsatzean, berau arautzera eraman duten hainbat arazo ere sortu direla ezagutu behar dugu. Kataluniako Automobilaren Errege klubak egindako ikerketa baten arabera, Community Road Accident Database izenekoak, Europako Batzordearen mende dagoen organismoak, aurkeztutako zifra kezkarritan oinarrituta dagoena, Espainia zortzigarren postuan dago arriskugarritasunaren zerrendan (bi gurpildunen erabiltzaileen herrialderik arriskutsuenak). Bertan egunero 2,3 pertsona hiltzen dira motozikletan izandako istripu baten ondorioz, hori guztia azkeneko bost urteotan –Trafikoko Zuzendaritza Nagusiaren estatistiken arabera- istripu-mota hauetan hildakoak %7 baino gehiago murriztu diren arren, aldi honetan batez beste 886 pertsona hil direla urtean. Istripu batean nahastutako motoziklistaren profila zehaztuko bagenu, honakoa izango litzateke: 18 eta 24 urte bitarteko gizona, arriskuaren aurrean arduragabe agertzen dena, besteak beste.

Horrek guztiak material honen beharra agerian uzten du, erabilgarria izan daitekeena Lehen eta Bigarren Hezkuntzako azkeneko mailetako ikasgeletan Kontsumitzailearen Hezkuntzako proiektuak garatzeko arloen kurrikuluko edukien batzuei heltzeko asmoz, aldi berean gazteei interesgarria gertatzen zaien gai batean hezten dituzte, horrela, informatuta daudela eta segurtasunez aritzeko aukera izango dute. Egokitzapen egokiak eginda, proposatzen ditugun jarduera asko Batxilergoan eta pertsona helduei zuzendutako prestakuntza-jardueretan ere baliagarriak izan daitezke, dela Araututako Irakaskuntzan dela horretatik kanpo.

12 eta 18 urte bitarteko ikasleak (material hau horiei zuzenduta dagoelarik) iragaitzan edo dagoeneko nerabezaroaren lehen fasea zeharkatzen ari dira. Askok motozikletak erabiltzen dituzte eta beste askok motoekiko interesa hartzen hasten dira. Aro honetan aldaketa afektibo sakonak, gizarte-harremanenak eta balioenak gertatzen dira, motoa beraientzat garraiobidea baino gehiago da eta ez dira abiaduraren beldur. Ideien mundua erakargarritasun handiz agertzen da eta mundu horretan bere balio eta jarrera pertsonalak garatuko dira. Adimen-aldaketek izaera abstraktuko pentsamenduan aurrera egitea ahalbidetzen diete, eragiketa logiko-formalak, arazoak konpontzerakoan oso erabilgarriak direnak, posible egiten dituenak. Arrazoitzeko, hainbat aukera aztertzeko eta hipotesiak formulatzen eta egiaztatzen dituztela ikertzeko gaitasunari hasiera ematea bideragarria da. Kontzeptu ekonomikoak ulertzen dituzte eta gizartea zerbait dinamikoa bailitzan ikusten dute. Pertsonak jardutera eramaten dituen arrazoiak ulertu behar dituzte. Harreman anitzak finka ditzakete eta gertaera bakar batek kausa ezberdinak izan ditzakeela eta kausak elkarrekin lotuta egon daitezkeela ulertzeko gauza dira. Hiperkritikoak dira, esperientziak, sentsazioak, sentipenak... trukatu behar dituzte. Taldeak eragin handia du banakoaren gainean.

Hori guztia dela-eta, gazteei, oro har, eta motozikleta bat erosi edo igotzeko interesa dutenei «segurtasunez» egiteko beharrezkoak diren ezagupenak ematea funtsezkoa dela uste dugu.

Ezarritako debekuak eta obligazioak hartzeaz gain, arriskuak, bere ondorioak eta horiei aurre egiteko moduak ere ezagutzen ditugula.

Irakasleek ideia eta tresna erabilgarriak aurkitu ahal ditzake ikasgelako programazioak egiteko: helburuak, edukiak, jarduerak, soluzioak, ebaluatzeko irizpideak, dokumentazioa... dituztenak. Materiala ikaslearen koaderno batez osatuta dago, horretan hemen proposatuko ditugun jarduerak egiteko fitxa erabilgarriak eta bere kasa egin ditzaketen denbora-pasak daudelarik.

2. HELBURUAK

HELBURU NAGUSIAK:

- Gazteei, oro har, (neska eta mutilei) eta baita pertsona helduei ere motozikleta edo moto bat segurtasunez aztertu, erosi eta erabili ahal izateko beharrezko ezagupenak eskaintzea.

HELBURU ZEHATZAK:

- Motozikleta baten (edo moto baten) egitura, bere funtzionamendurik onena eta moto bat gidatzerakoan kontuan hartu beharreko alderdiak ezagutzea.
- Moto eta motozikleta ezberdinak, zilindradaren eta abiaduraren arabera sailkapena ezagutzea.
- Ausarkeriaz gidatzeak izan ditzakeen ondorio txarrak ezagutzea.
- Ongi informatuta egoteak eta bakoitzaren Autonomia Erkidegoan indarrean dagoen araudia ezagutzeak duen garrantziaz jabetzea.

3. EDUKIAK

KONTZEPTUZKOAK:

- Motoei dagokienez gure herrialdean dagoen istripu kopurua ezagutzea.
- Ezagupen legala motoei dagokienez.
- Segurtasun handiagoa izateko erabiltzeko eta aurre egiteko baldintzak.

PROZEDURAZKOAK:

- Moto edo motozikleta bat gidatzean kontuan hartu beharreko punturik garrantzitsuenak aztertzea.
- Behaketa eta analisiaren bidez moto baten erabilera arrazionalen zuzena eta okerra denaren pertzepzioan egiten ditugun hutsegiteak deskubritzea.
- Istripuak saihesteko eta hauek gertatzen direnean aritzeko balizko estrategiak planteatzea.
- Gure herrialdean motorrei dagokienez dagoen istripu kopuruaren azterlana.
- Motoen inguruan mitoak desegiteko hausnarketa-prozesua.
- Tailer praktikoak.

JARRERAZKOAK:

- Motoen erabileraren balorazio kritikoa.
- Esparru honetan informazioa izateak duen garrantzia positiboki baloratzea.
- Prebentiboki jarduteko garrantzia baloratzea.

EZAGUTZAKO ALOEKIN

GAIAREN HARREMANAK

ZEHARKAKO ARDATZEKIN

Geografia - Historia eta
Gizarte-zientziak
Hizkuntza eta Literatura
Zientzien alorra: Fisika,
Kimika
Arte eta Plastika-
Hezkuntza

Osasunerako
Hezkuntza
Berdintasunerako
Hezkuntza
Kultur arteko
Hezkuntza eta
Elkartasuna

Gai honetan ikasgelako lana ikasleek aurretik dituzten ideiak zalantzan jartzen ditugula. Izan ere, hasiera batean dituzten kontzepzioak zalantzan jartzen ditugunean bakarrik ezagupen berria sortzeko gauza baitira.

Mahai gainean motoak erabiltzeari buruzko ideia ezberdinak, prebentzioari buruzko, istripuen inguruan... jar ditzakete eztabaidatzeko asmoz. Hau metodologiaren parte garrantzitsua izan daiteke.

4. JARDUERAK

Jarraian, hainbat ideia aurkeztuko ditugu ikasleak motozikleten gaien sakon azter dezan. Hemen hala jarduerak nola soluzioak ageri dira. Ikaslearen koadernoan ikasleek bere kasa egin ditzaketen denborapasen soluzioak bakarrik ageri dira.

I. JARDUERA: MOTOZIKLETA BAT GIDATZEAN KONTUAN Hartu beharreko Puntu Nagusiak

Kontua da ikasleek motozikleta bat gidatu baino lehen kontuan hartu behar dituzten zenbait gauza ezagutzea da, horren barruan administrazio-informazioa ere sartzen dela. Ikasleek bere lan-materialaren **1. fitxan** ageri diren sei burbuiletan aurkituko dituzten galderei erantzun beharko diete. Jarduera hori taldeka edo bakoitzak bere aldetik egin dezakete eta ondoren, ikasgelan eztabaidatu ahal dute.

GALDEREN ERANTZUNAK:

1. Zer gidatzeko lizentzia-mota ezagutzen dituzu?

Motozikletak gidatzeko hiru baimen-mota daude. Horien ezberdintasunak moto-mota bakoitza eta zilindrada bakoitza erabil dezaketen adinaren arabera dira.

■ Ziklomotorraren lizentzia (50 z.k. baino gutxiago) 14 urte izanez gero, DBH eginda badute eta gurasoen baimena badute eskura dezakete, horrez gain, Trafikoko Buruzagitzan azterketa teorikoa gainditu behar dute.

■ A1 Gidabaimena 16 urtez geroztik eskura dezakete. 125 z.k. etarainoko motoetarako beharrezkoa da. Berau lortzeko azterketa psikofisikoa gainditu behar dute. Bi proba teoriko mota eta maniobrak egiten dituzte zirkuitu itxi batean.

■ A2 Gidabaimena 18 urtez geroztik ateratzen dute. Aurreneko bi urteetan ezin dituzte 25 KW baino gehiagoko potentzia duten motoak gidatu. Eskuratzeko proba psikofisiko eta praktikoak egiten dituzte zirkuituan eta errepidean.

2. Zer ez duzu egin behar moto bat gidatzen ari zarela?

- Logura eragin dezaketen zenbait medikamentu ez dituzu hartu behar.
- Ez duzu gidatu behar walkman edo discman entzuten ari zarela edo sakelako telefonoaren bidez hitz egiten ari zarela, horrek distraitu zaitzake edo beste gidari baten oharrak ez aditzea eragin dezake.
- Saihestu motozikleta gauez gidatzea, bereziki asteburuetako gauetan, alkohola edan ondoren ibilgailuak gidatzen dituzten zenbait pertsonekin topo egin baitezakezu.
- Ez duzu beste motoziklista batzuekin lasterketarik egin behar horretarako baimena ez duten tokietan zabiltzala.
- Presaka bazabiltza ez duzu motoa hartu behar.

3. Zer uste duzu ez duzula egin behar gidatu behar baldin baduzu?

Ez duzu alkoholik edan edo drogarik hartu behar . Hauek bezalako eraginak izan ditzakete eta: «erreflexuak eta erreakzio-denbora murriztea, nahasketan distantziak hautematean, hiperaktibotasuna eta hiperreaktibotasuna, ikusmen periferikoa murriztea, nahasmendu-egoerak, logura eta giharren nahasketa larriak, besteak beste « – horiek ez dator gidatzearekin bat.

4. Zein dira erregularitasunez kontrolatu behar dituzula uste duzun motozikletaren parteak?

Likidoen maila, balazta eta direkzioaren funtzionamendua, pneumatiko, bateria eta argiak (aurrekoak eta atzekoak), klaxona, motorra, ihes-hodiaren zarata eta uhalen tentsioa.

5. Zein dira zure usten motorrean zaudela babes zaitzaketen elementuak?

Kaskoa, eskularruak (oso garrantzitsua da eskuak eroso, babestuta egotea eta erraz mugitu ahal izatea), arropa (hobe da gorputz ahalik eta estalien izatea, praka luzeak edo mauka luzeko alkandora eta elastikoak dituzula, izan ere, eguzkitik, haizearen igurtzietatik babestuko zaituzte eta deshidratazioa eta hipotermia saihestuko dituzu) eta oinetakoak (garrantzitsua da oin eta txorkatiletan izandako balizko kalteetatik babesten dituzten oinetakoak erabiltzea, botak adibidez).

6. Nola uste duzu lagundu ahal duzula istripuren bat gertatzekotan?

Lehen sorospenen arauen ezagupenak izan ditzazun garrantzitsua da, baina, nolnahi ere, larrialdiekin harremanetan jarri behar zara istripuaren berri emateko, zehatz-mehatz non jazo den ere adierazi behar diezu. Lasai egon behar duzu eta pertsonaren bat zaurituta egongo balitz larrialdiak etortzea itxaron beharko duzu biktima ukitzen ez duzula. Lasaitu baino ez duzu egin beharko. Bidean dauden agintariei traba egingo dien leku batean ez duzu gelditu behar, inolako arriskurik sortzen ez duen edo oztopatzen ez duen toki bat bilatzen saiatu behar duzu.

2. JARDUERA: ERROREA NON DAGO?

Garrantzitsua ikasleek uler dezaten babesteko elementuek duten garrantzia. Ezagutzeaz gain zergatik erabili behar dituzten ere eta horiek erabilia zer lesio-mota saihas ditzaketan ere ulertu behar dute.

Bere materialaren **2. fitxan** marrazki bat jasota dago, horretan gidari bat, berekin doana, bere motozikleta eta beste ibilgailu bat agertzen dira, marrazki horretan ikasleak jarraian adieraziko ditugun 5 erroreak aurkitu beharko ditu.

Aurkitu beharko lituzketen erroreak:

1. Gidariak txankleta batzuk daramatza oinetako, horien bidez oinak eta txorkatilak erredura, zauri edo urraduretatik babestuta ez daudelarik.
2. Ez gidariak ezta berekin doanak ere ez daramate kaskorik, hori nahitaez eraman beharreko elementua izanik. Kaskoak buruko lesioak saihesten ditu istripuen %65ean eta heriotza kopurua heren batean baino gehiago murrizten ditu.
3. Ez darama atzerako ispilurik. Motozikleta ahalik eta hobekien mantentzea garrantzi handikoa da. Hautsita dagoen atzerako ispilu batek ere ez du balio, gidariaren ikusmena deformatzea edo berau eragozteko eragin dezakeelako.
4. Gidariarekin doana motozikletan gaizki eserita dago eta ez dago helduta. Gaizki eserita dauden lagunkideak nola gaizki eutsita dagoen atzeko ekipajeak gidatzea kaltetu dezakete. Ongi eutsita egon behar dira eta ez dute oreka galtzea eragin behar. Fardela erortzen bada distraitzea edo istripua izatea eragin dezake, pertsona erortzen baldin bada larriki kaltetu daiteke eta gainerako ibilgailu edo oinezkoei arriskua sor diezaike.
5. Motozikleta eta ibilgailuaren artean ez dago segurtasun-tartea errespetatuta. Automobilak balaztatzen badu edo maniobra zakarraren bat eginez gero, motozikletaren gidariak ez luke erreakzionatzeko astirik izango.

3. JARDUERA: ISTRIPU BATEN AURREAN, PREBENTZIOA EGON ZITEKEEN

Jarduera honen bidez ikasleak motozikletak gidatzean istripuak saihesteko hartu behar dituen prebentzioez hausnarketa egin dezan nahi dugu. Ikasleak bere materialaren **3. fitxan** bi zutabe ditu hainbat informazio dutenak. Lehendabizikoan «istripu baten balizko kausak» ageri dira eta bigarrenean «balizko prebentzioa». Istripu baten kausak bere balizko prebentzioekin lotu baino ez ditu egin behar. Jarduera hau bukatu ondoren ikasleek eztabaida bultza dezakete, eta motozikletarekin lotuta dauden eta hauen artean jasota ez dauden bestelako batzuk ere aipa ditzakete. Jarraian soluzio zuzenak dituen taula gaineratu dugu.

Istripu baten balizko kausak	Balizko prebentzioa
Alkohol eta drogak kontsumitzea:	1- Ez gidatzea. 4- Edan edo drogarik hartu ez duen eta gidabaimena duen lagun bati gidatzeko eskatzea.
Aurkako meteorologia:	1- Ez gidatzea. 3- Motozikleta geldiaraztea eta atertu arte itxarotea. 6- Gomak egoera onean eta ongi zainduta mantentzea eta zaintzea motoa labain dadin saihesteko asmoz.
Arauak haustea:	2- Trafikoko seinaleei kasu egiteko. 5- Abiadura gehiegi ez eramatea. 7- Gorri dauden semaforoak ez pasatzea.

4. JARDUERA: ESALDIAN DAGOEN OKERRA AURKITZEA

Ikasleari motoziklismoaren munduari buruz dituen ezagupenak planteatuko zaio. Bere materialaren **4. fitxan** ikasleek gaiari buruzko zenbait esaldi aurkituko dituzte, oker daudenak. Ikasleek okerra aurkitu beharko dute eta markatu ondoren esaldi zuzena edo gaizki dagoela zergatik uste duten adierazi beharko dute. Jarraian, ikasleak topatuko dituen esaldiak eta soluzioa gaineratuko ditugu:

Galderak	Erantzun zuzenak
1. A1 gidabaimena, 125 z.k. rainoko eta 11 kilowatteko potentziakoak gidatzeko, lortzeko eskatutako gutxieneko adina 18 urte dira.	Gidabaimen hau eskuratzeko gutxieneko adina 16 urte dira.
2. Marcosek motozikletan ibiltzera eramango dut bere anaia gaztea Juan, hamar urte dituena.	Debekatuta dago 12 urte baino gutxiago dituztenak ziklomotor edo motozikletetan bidaiari gisa joatea. Salbuespen moduan, 7 urtetatik baimenduta dago, beti ere gidariak gurasoak edo tutoreak baldin badira.
3. Garagardo batzuk baino ez dira!, ez da deus gertatuko zure etxeraino motozikletaz eramaten bazaitut.	Alkohol eta drogek hainbat alterazio eragiten dituzte, gidatzerakoan ondorio kaltegarriak dituztenak, baita kontsumitutako kopuruak txikiak badira ere.
4. Motozikleta erosiko dut, baina ez dut aseguru egingo eta horrela dirua aurreztuko dut.	Motozikletek derrigorrez Erantzukizun Zibileko aseguru izan beharko du, legeak eskatzen du ibilgailu motordun guztiek horrelako bat izatea.
5. Motozikletan nindoan eta istripu bat ikusi nuen. Orduan bertara joan nintzen, geldituta geratu nintzen, laguntza! Baina ezin nuen oihu egin.	Istripuren bat ikustekotan, lasaitu behar duzu eta azkartasunez jardun behar duzu. Larrialdietara deitu behar duzu, adierazi behar diozu istripua non gertatu den eta, egotekotan, biktimengana hurbil zaitez anbulantzia edo agenteei eragozpenik egin gabe eta zaurituei lasaitzen saiatzen zarela.

5. JARDUERA: ESPAINIAKO ISTRIPUAK

RACC izenekoak Europako Automobilien bestelako Klubekin lankidetzan dagoelarik, kaskoen segurtasunari buruzko azterlana burutu du (RACC – 2003 Prentsako Dosiera). Ikasleek bere materialaren **5. fitxan** mapa bat dute, bertan Autonomia Erkidegoetan ibilgailu hauetan guztira dauden zauritu guztietan motozikleta-istripu batean dagoen heriotzen portzentajea adierazita dago. Iturria: RACC Fundazioa, 2000. urtea.

Jarduera honen helburua motozikleten istripuek Autonomia Erkidego bakoitzean eragindako heriotza kopuruaz kontzientzia hartzea da. Gainera, hausnarketa egitea ea zergatik hainbat eskualdetan heriotza kopurua beste batzuetan baino askoz txikiagoa izaten den (istripu kopuruari dagokionez).

Galdera honen soluzioa eta datu hauek ikustean sortzen diren planteamenduak da, a priori, datu gehiagorik ezagutu gabe, hiriko eremuetan, bereziki Katalunia edo Madrilan heriotza kopurua txikiagoa izaten da (gogoan izan behar dugu zonalde horietan motozikleta ugari egoten direla).

Arrazoi nagusiak dira motoziklistek eremu hauetan kontu handiagoa izaten dutela istripuak prebenitzeari dagokionez. Kaskoa erabiltzen dute, baita ibilaldi laburretan ere. Nekazaritzako eskualdeetan edo biztanle gutxiago dituztenetan edo baita turistikoetan ere, ordea, kaskoa erabiltzea ez dago oso orokortuta, nahiz eta derrigorrezkoa izan. Gogoratu behar dugu kaskoa erabiltzeak %30 murrizten dituela lesio hilgarriak pairatzeko aukera.

6. JARDUERA: LANDA-LANA

Ikasleek istripuei aurrea hartzeko kanpaina aurkeztu beharko dute taldetan egingo duten lan baten bidez. Baldintza bakarra gaiak ez errepikatzea eta aniztasuna egotea da, dela kaskoa, babesteko beste elementuren bat erabiltzea sustatzen dutela dela alkoholaren kontsumoari buruz prebentzioa egiten edo bere hirirako beharrezkoa dena egiten dutela.

Informazio-kanpainak ikastetxean zabal ditzakete, horrela, gainerako ikasleek ebaluatu eta horietako zein den gehien atsegin dutena erabaki ahal izango dute.

Lanaren kalitatea kanpainetan zabaldu beharreko mezuak argiak eta deigarriak izatearen menpe egongo da. Aurkezteko modua librea edo aurretik ezarria izan daiteke, agian karteletan jarritako esaldiak eta marrazkiak baino ez, edo informazioa duten foileto edo triptiko banatzea, edo bestelako batzuk.

5. EBALUATZEKO IRIZPIDEAK

6. jarduera egindako jarduera guztien ebaluazioa egiteko tresna ona izan daiteke. Hala ere, irakasle bakoitzak ebaluatzeke bere tresnak diseinatu edo zirriboratu ditzake:

- Behaketa-ereduak.
- Ikasleek, beste irakasle batzuek, familiek, ... eta abarrek erantzun beharreko galdera-sortak, hauei buruzkoak:
  - *Planteamenduen egokitasuna.*
  - *Plangintza: ikerketa, tenporalizazioa eta erabilitako materialak.*
  - *Ikasleei egokitzea: interesa, ulermena eta manipulatzeko erraztasuna.*
- Bestelako jarduerak eta tailer praktikoak.

6. INFORMAZIO INTERESGARRIAK

6.1 – Zein dira motozikleta bat gidatzea edo ez baimenduko diguten administrazio-baldintzak?

Motozikleta bat gidatu nahi baldin baduzu, baimena balio duena eta indarrean izan behar duzu eta zurekin eraman beharko duzu gidatzen duzunean. Gainera, Agintaritzaren Agenteei erakutsi beharko diezu eskatzen dituztenean.

Zure baimena edo lizentzia eskuratzeko gaitasun psikofisikoei buruzko azterketa bat egin beharko duzu eta ibilgailu bakoitzarentzat eskatzen dituzten ezagupenak, trebetasunak, gaitasunak eta portaerak neurtuko dituen beste bat. Probintziako eta Tokiko Trafikoko Buruzagitzek ematen dituzte.

Motozikletak gidatzeko hiru gidabaimen mota daude. Ezberdintasunak moto bakoitza eta zilindrada bakoitza zer adinetik gida dezaketenaren arabera izango da.

Ziklomotorearen lizentzia (50 z.k. baino txikiagoko motorra) gutxienez 14 urte baldin badituzte, ez badute DBH gainditu eta gurasoen baimena baldin badute eskura dezakete, horretaz gain dagokion azterketa teorikoa gainditu beharko dute Trafikoko Buruzagitzan.

A1 gidabaimena 16 urtetatik aurrera lor dezakete. 125 z.k. arte dituzten eta gehienez 11 kilowatteko (KW) potentzia duten, potentzia/pisua aldea 0,11 kilowatt/kilogramo (KW/Kg) baino handiagoa izango ez duten motoentzat beharrezkoa da. Hori lortzeko azterketa psikofisiko gainditu behar dute. Bi azterketa teoriko mota eta hainbat maniobra zirkuitu itxi batean egin behar dituzte.

A2 gidabaimena 18 urtetatik aurrera eskura dezakete. Lehendabiziko bi urteetan ezin dute 25 KW baino gehiagoko potentzia duten edo 0,16 KW/kg baino gehiagoko potentzia/pisua aldea duten motoak ezin ditzakete gidatu (edo 0,16 KW/kg baino gehiagoko potentzia/pisua aldea duten sidekarreko motozikletak). Berau eskuratzeko azterketa psikofisikoak eta hainbat praktika egin behar dituzte errepedean eta zirkuitu itxi batean.

A: Motozikletak, sidekarrak dituztenak eta ez dituztenak.

- Motordun trizikloak eta lau ziklokoak.

Mugikortasun murriztua duten pertsonentzako ziklomotoreak (elbarrien autoak) A1 gidabaimena dutela gidatu ahal izango dute.

12 urte baino gutxiago dituztenak: Ibilgailuaren atzeko eserlekuetan 12 urte baino gutxiagoak daramatzatela ibiltzea debekatuta dago, ez badituzte horretarako homologatuta dauden gailuak eramaten. Ziklomotore edo motozikleten, sidekarra dutela ala ez, bidaiari 12 urte baino gutxiagoko gazteak daramatzatela edozein bidetan ibiltzea debekatuta dago. Salbuespen moduan horrela ibil daitezke 7 urtetatik aurrera, beti ere gidariak gurasoak, tutoreak eta horiek baimendutako adin nagusiko pertsonak balin badira, kasko homologatua erabiltzen badute eta segurtasuneko baldintza espezifikoak betetzen badituzte .

Ezin dute bidaidea ziklomotore batean eraman, hori ez baldin badago homologatuta bi pertsona garraiatzeko.

A- Errepideak:

- Zirkulazioko seinaleak beti errespetatu behar dituzu, nahiz eta errepidea ezagutzen duzun. Ez duzu baimendutako abiadura gainditu behar eta kontuz ibili behar duzu, bereziki gurutze batean (batez ere zure aurrean dauden ibilgailuak ezkerrean jo behar dutenean), trenbide batean edo gaizki ikusten den bihurgune batean zaudenean .

- Kontu handiz ibili behar duzu, bereziki laino-guneren bat topatzen duzunean edo baldintza meteorologikoak oso onak ez direnean. Euria egiten baldin badu, abiadura moteldu behar duzu eta balaztak ahalik eta gutxien erabili. Euria oso bizia bada, motozikleta leku seguru batean geldiarazi behar duzu eta atertu arte itxaron.

- Gidatzea eragozten dizuten zamak ez dituzu eraman behar, gaizki eutsita daudelarik, oso handiak badira edo bolumen handia badute.

- Kontuan hartu behar duzu asfaltoaren egoerak (olio-geruza bat, koipea, ur gehiegi) oreka galtzera eraman zaitzakeela.

B- Ibilgailuak:

- Zure motozikletaren egoera aldian-aldian zaindu behar duzu. Zehazki honakoa ez duzu deskuidatu behar: likidoen maila, balazta eta direkzioaren funtzionamendua, pneumatikoen egoera, bateria eta argiak (aurrekoak eta atzekoak), klaxona, motorra, ihes-hodiaren zarata eta uhalen tentsioa.

- Zure motoa prest dagoela ziurtatu beharko duzu erabili baino lehen. Balaztak, argiak (balazta zapaltzen duzunean atzekoak ere kontrolatu beharko dituzu ea pizten diren ikusteko), aurreko eta atzeko intermitenteak, gurgilak (baxu dauden ala ez edo kalte egiten dien zerbait iltzatuta dagoen) kontrolatu behar dituzu, torloju askarik ez dagoela eta olio-mailak begiratu behar dituzu.

C- Gidatzeko moduak:

- **Gidatu kontu handiz beti.** Maniobrak egin baino lehen zure asmoa aldeztatu beharko duzu eta atzeko ispiluen bidez besteek ere zure ohartarazpenaren berri badutela egiaztatu behar duzu. Gidatzen duzunean, baita egunez ere, argiak piztuta dituzula egin behar duzu.

- **Beste ibilgailu baten atzetik zabiltzala segurtasun-tartea gorde behar duzu aurrekoak gogor balaztatzekotan.** Ez zara bat-batean gelditu behar, aldeztatu behar duzu eta gainerako ibilgailuei ez diezu enbarazurik egin behar beharrik gabeko kalteak sortzen dituzula .

- **Aurreratutako behar baldin bazaituztete ez duzu abiadura azkartu behar eta aurreratzea erraztu behar duzu.**

- **Seinaleek ematen dituzten oharrei kasu egin behar diezu,** semaforoak eta ezarritako

abiadura-mugak errespetatu behar dituzu. Gogoratu behar duzu egokia ez den abiadura istripu gehien kausa izaten dela.

■ **Gogoan izan behar duzu alkoholak edo beste edozein droga motak, nahiz eta oso kopuru txikitik hartu, oso eragin txarra du gidatzerakoan.** Alkoholak eta drogek gidatzeko gaitasuna murrizten dute, ikusmen-zolitasuna ere, erreakzionatzeko denbora eta gidariaren arreta orokorra murrizten dituztela.

■ **Sendagai asko arriskutsuak izan daitezke gidatzeko orduan.** Ez dituzu zure kabuz sendagaiak hartu behar eta prospektuak beti irakurri behar dituzu. Askotan sendagaiek logura eragiten dute.

■ **Ez duzu gidatu behar walkman edo discman entzuten duzula edo sakelako telefonoaren bidez hitz egiten duzula,** horrek distraitzera edo beste gidari baten oharren bat ez entzutera eraman zaitzake.

■ **Ez duzu gauzez zure motozikleta gidatu behar,** bereziki asteburu eta gauetan, horiek alkohola edan duten eta ibilgailuak gidatzen dituzten pertsonak aurkitu ahal dituzulako.

■ **Bestelako motoziklista batzuekin ez duzu lasterketarik egin behar horretarako baimena ez duten lekuetan.**

■ **Ez diozu inoiz motoa gidatzen utzi behar gidabaimenik edo eskarmenturik ez duen bati.**

■ **Gogoan izan: ez duzu presaz gidatu behar, arriskutsuagoa da eta!**

D- Babesteko elementuak:

■ **Kaskoa:** Beti erabili beharra dagoen babesetako bat da (bai gidariak nola bidaideak). Istripuen %65ean burmuineko lesioak saihesten dituela frogatuta dago (TZNaren datu ofizialak). Bere erabilera derrigorrezkoa da.

Horrez gain, haizetik, hotzetatik eta objektu arriskutsuetatik babesten zaitu eta zure ikusmena edo entzumena ez dago inolaz ere murriztuta. Aukeratzeko momentuan hobe da aurpegia guztiz estaltzen duena. Zure begiak ere babestuko dituzula ez duzu ahaztu behar, bestela zaborra, intsekturen bat edo beste edozein objektu sartzeko arriskua egongo baitzen.

■ **Eskularruak:** Oso garrantzitsua da zure eskuak eroso eta babestuta egon daitezen eta erraz mugitu ahal izan ditzazun. Erosteke orduan eskularru ugari aurkituko dituzu, denboraldi aldaketa eta eguraldiaren egoera kontuan hartuta. Ez duzu ahaztu behar eskularruak oso lodiak baldin badira ez zaudela eroso egongo zure motozikletaren bolantea gidatzeko. Eta estu-estu geldituz gero odolaren zirkulaziorako ere txarrak izan ahalko liriateke eta, hortaz, zure eskuak hoztuko liriateke.

■ **Arropa:** Gorputza ahalik eta estalien izatea hobe da, praka luzeak edo alkandorak eta mauka luzeko elastikoak. Izan ere, eguzkitik, haizetik, deshidrataziotik eta hipotermiatik babestuko zaituztete. Koloreak aukeratzeko momentuan, hobe da kolore argiak erabiltzea hobeto ikus zaitzaten. Errepideetan, oro har, ibiltzen diren motoziklistei begira iezaiezu, haiek larruzko arropa, txaketa eta praka luzeak erabiltzen dituzte, ez modagatik babesteko baizik.

■ **Oinetakoak:** Oso garrantzitsua da oin eta txorkatiletan kalteak izan ditzazun saihesteko oinetakoak erabiltzea (botak adibidez). Eta gainera, oinetako onek pedalean hobeto mantentzeko laguntzen dute eta baita errepidean oinak jartzen dituzun momentua ere. Ez duzu ahaztu behar oinak eta txorkatilik babestuta egon behar direnik balizko erredurak, hausturak edo zauriak prebenitzeko asmoz.

E- Istripua gertatzekotan egin beharrekoa:

- Lehen sorospenen arauen ezagupenak izatea oso garrantzitsua da.
- Larrialdiekin edo efektiboekin harremanetan jarri behar duzu, istripua zehatz-mehatz non gertatu den jakinarazi (ez bazara oroitzen edo ez baldin badakizu, tokoa deskriba dezakezu, erreferentziako azken kartela orain dela zenbat denbora adierazi ahal diezu... etab.)
- Lasaitasuna mantendu behar duzu eta zaurituen bat egotekotan larrialdiak iritsi arte itxoin beharko duzu deus egiten ez duzula, edo besterik gabe lasaitu beharko duzu.
- Motozikleta ez duzu bidean dauden agintariei eragozpenik egiten dien leku batean gelditu behar, arriskurik sortzen ez duen edo egoera eragozten ez duen lekua bilatu beharko duzu.

6.3- Zergatik ez dugu alkoholik edo drogarik hartu behar gidatzen baldin badugu?

Zantzu asko daude alkoholak edo drogek hainbat alterazio eragiten dituztela adierazten dutenak, hala nola «erreflexuak eta erreakzionatzeko denbora murriztea, distantziak hautematerakoan alterazioak izatea, hiperaktibotasuna eta hiperreaktibotasuna, ikusmen periferikoa murriztea, nahasmendu-egoerak, logura eta giharren nahasketa larriak, besteak beste» – Botikarien Elkargo Ofizialen kontseilua Nagusia.

Fakultate horiek murrizteak distrakzioen bat edo gidatzeko gaitasunik eza erraz sor lezake. Motozikleta gidatzen duenaren bizi arriskutan egoteaz gain, bidaidearena eta beste edozein gidari edo oinezkorena ere badago. Istripu hauei aurrea hartzeko modurik onean alkohola edan baduzu edo drogarik hartu baldin baduzu ez gidatzea dela ulertzea arras garrantzitsua da.

6.4- ¿Merkatuan zer moto mota topatu ahal izango ditut?

Merkatuan, oro har, motozikleta motez hitz egiten dutenean, estilo eta ezaugarriez hitz egiten ohi dute. Motozikleta mota asko daudela motoziklista mota ugari daudelako diote. Garraiatzeko modua badira ere, jarduera anitz egiteko erabiltzen dituzte: hainbat lekutara joateko, kirola egiteko, lan egiteko, paseo bat egiteko plazer hutsa dela eta... Horretaz gain, gaur egun, Espainian motoen zaleen 630 klub baino gehiago daude, sarean ere informazioa duten guneak daude, aldizkari espezifikokoak eta gehigarri bereziak ere badaude.

Motozikleten hainbat sailkapen deskriba ditzakegu, baina horietako lau adieraziko ditugu:

- **«scooter» ziklomotoareak**, hauek dira gidari gazteek, oro har, edo bere lehenengo motozikleta dutenek eta erraz erabil daitekeen eta kontsumo txikia duen bat bilatzen dutena nahiago dituztenak. Zilindrada txikia dute.
- Moto **polibalente eta turismokoak**: aurrenekoek eguneroko zirkulazioaren zailtasunak saihestea ahalbidetzen dute eta bigarrenek ibilbide luzeak ahalik eta erosoan egiten ahalbidetzen dute.
- **«traileko» motoak eta kirol** motoak, horiek hala errepidean nola landan erabiltzeko pentsatuta daude eta ospe handia dute gorputza tente gidatu beharra dagoelako eta eskulekua aski altua dutelako.
- Eta azkenik, **«customs»** motoak, hauek Harley Davison motoaren estilo jatorrean inspiratuta daude, erritmo lasaian paseatzeko dira eta bere estetika eta sotiltasun mekanikoagatik atsegin dituzte, eta **landako motoak**, hauek tradizio handia dute Espainian.

Motozikleta motor batek bultzatutako bi gurpileko ibilgailua da. Legeriak bi multzo bereizten dituela adierazi behar dugu, horien muga 125 z.k.etan dago. Eta hiztegiaren arabera «mota» motozikletaren laburdura bada ere, motoziklisten hizkeraren arabera esan dezakegu zilindrada

horretatik gora motoez eta horretatik behera motozikletez hitz egingo genukeela, eta azken hauek, oro har, ere berean ziklomotor (50 z.k. baino gutxiago eta bere abiadura 40 km/orduko baino txikiagoa denean) eta motozikleten artean bereizten dituzte.

Beste modu bat motozikletak ohiko erabiltzaile batzuen sailkapenaren arabera da, ezaugarri orokorren berri ematen duena. Gogoan izan behar duzu motozikleta bat erostean zure adina kontuan hartu behar duzula. Izan ere, ezin duzu edozein motozikleta mota gidatu 18 urte baino gutxiago baldin badituzu, eta ez duzu ahaztu behar gidatzeko lizentzia izan behar duzula. Motozikleta konfiantzako leku batean erosi behar duzu, aukerarik onena bilatu behar duzu motozikletaren egoera (saiatu beharko zenuke mekanikari batek edo aditua den pertsona batek lagun zaitzan eta berrikus dezan) eta salneurria aintzat hartzen dituzula.

Motoaren jabearekin hitz egin dezakezu izan duen edozein arazoren berri eman diezazun eta zergatik saldu behar duen, isunik izan duen, noiz berrikusi duen,... etab. adieraz diezazun. Motoaren dokumentazio guztia zuzen dagoela begiratu behar duzu.

Ziklomotoreak eta «scooterrak»: kategoria honetan sotiltasuna, erabiltzen erraztasuna, kontsumo eta mantentze urria ezaugarri dituzten motoak topatuko ditugu. «Lehen moto» gisa aukeratzen ohi dute. Multzo honetan 50 z.k.eko ziklomotoreak eta 50 z.k. zilindrada baino handiagoa duten «scooter» izenekoak daude. Denboraren iragatea dela kausa hauen diseinua eta motorra hobetzen joan dela, lehengo ziklomotore mantsoa eta gazteei zuzendutako hura izateari utzi diola.

Balio anitzeko motoak eta turismokoak: Balio anitzeko motoak deitzen dituztenak, izenak dioen bezala, hainbat xedetarako erabil ditzaketan horiek dira, oso praktikoak direlarik. Horiekin hiri handi bateko etorbidean egon gaitezke edo kilometro asko egin ditzakegu. Mekanika erraza dute eta ez dute mantentze askorik behar.

Turismokoak gidariak eta bere bidaideak ibilaldi luzeak egin ditzaten diseinatuta daude, gainera, bere erosotasuna ere kontuan hartzen dute. «Bidaiazteko» helburua dutenez, maletategia izaten dute eta bere diseinuari esker bidaideak haizetik babestuta daude. Oso moto astun eta handiak izaten dira.

«Trail»eko eta kirol motoak: «Trail»eko motoak hasiera batean 80. urteetan zabaldu zirenean abentura handiak egiteko moto gisa pentsatu zituzten. Bidaideak bere gorputza jarrera tentean eta eskulekua ere oso altu izaten du. Gaur egun, gehien bat errepideetan erabiltzen dituzte, ez dute zaintza askorik behar eta gasolina gehiegi ere ez dute kontsumitzen.

Kirol motoak motoen lasterketez hitz egiten dugunean irudikatzen ditugunak dira. Hauek ere hainbat motatan sailka daitezke, baina ezaugarri komuna 750 z.k.eko zilindrada izatea da, hori bere potentzia eta pisuaren arteko oreka ona dela uste dutelako. Horiek erabiltzea ez da oso erraza gidatzeko jarrera bortxatua eskatzen baitu. Motor indartsua eta mantentzeko kostu handia izaten dituzte.

«Customs» eta landako motoak: «Custom» izeneko motoek erreferentzia nagusitzat Harley Davidson motoak dituzte. Moto bitxiak dira, horietan estetika ezaugarri nagusia delarik. Moto hauek ez daude abiadura handiak lortzeko pentsatuta, paseoak egiteko eta paisaiatzeko gozatzeko baizik.

Landako motoak tradizio handia du Espainian. Espainian hainbat marka daude, hala nola Alfer, Gas Gas edo Montesa.

6.5- Nire motozikleta aseguratuta behar al dut?

Derrigorrezkoa da zure motozikletak erantzukizun zibileko aseguru izatea, Legeak motordun ibilgailu guztiak horrela egon daitezen eskatzen du. Modu horretan zure motozikletaren bidez bestelako pertsona batzuei kalterik egitekotan, kalteak konpondu ahal izango dituzu.

Aseguru-etxe bat aukeratzekoan eskakizunak betetzea ezinezkoa dela ikustea baliteke gertatzea. Izan ere, horietako askok gutxienez adina eskatzen baitiote gidariari (25 urte edo gehiago baino nagusiago izatea) edo gidabaimena gutxienez bi urte lehenagotik izatea, besteak beste. Ahalik eta aseguru-etxerik gehienetara jotzea oso garrantzi handikoa da, horrela, kontraturik onena eskaintzen dizuna aukeratu ahal izango duzu, kuotak estaltzen dituen istripuak kontuan hartzen dituzula. Aseguru-etxerik aurkitzen

ez baldin baduzu Aseguruak Orekatzeko Kontsultazioari derrigorrezko aseguru eskatu ahal izango diozu, beti ere bi aseguru-etxek gutxienez zerbitzua ukatu dizutela egiaztatzen baduzu. Horiek aseguru zuzena egingo dizute adierazten dizuten dokumentazioa aurkeztu ondoren. Zalantzarik izanez gero zure probintziako Trafikoko ordezkarietan kontsultatu ahal dezakezu.

